

- طرح / لایحه
- راهبردی
- نظارتی

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح الحاق یک تبصره به ماده (۶۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی»

روح الله مکارم، علی عبدالاحد

مقدمه

«طرح الحاق یک تبصره به ماده (۶۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» به شماره ثبت ۵۴ در دوره دوازدهم اعلام وصول و به کمیسیون آیین‌نامه داخلی ارجاع شده است. این کمیسیون با اصلاحاتی در متن و عنوان این طرح را در تاریخ ۱۴۰۳/۰۵/۳۰ تصویب کرده است. این مصوبه به شرح زیر است:

ماده واحده- اصلاح ماده (۶۸) و (۳۷) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اصلاح می‌شود:

در ماده (۶۸) قانون آیین‌نامه داخلی عبارت «اعضای هیئت رئیسه مجلس» جایگزین عبارت «رئیس مجلس» می‌شود و یک تبصره صرفاً برای دوره دوازدهم به شرح زیر به این ماده الحاق می‌شود:

تبصره- این مصوبه شامل اعضای هیئت رئیسه مجلس که در سال اول دوره دوازدهم انتخاب شده‌اند نیز می‌شود. در تبصره (۵) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی، پس از عبارت «راه یابد» عبارت «یا هر یک از اعضای هیئت رئیسه مجلس که در انتخابات سالانه آن هیئت شرکت نکند یا انتخاب نشود» اضافه می‌شود.

بررسی مصوبه کمیسیون

نکات زیر درباره مصوبه کمیسیون مطرح قابل توجه است:

۱- همانطور که از مقدمه توجیهی این طرح برداشت می‌شود، مقصود از این طرح افزایش سقف عضویت در برخی از کمیسیون‌های مجلس است. فرایند تعیین اعضای کمیسیون‌های تخصصی در مواد (۳۶) تا (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مطرح شده و هر کمیسیون می‌تواند ۱۹ تا ۲۳ نفر عضو داشته باشد. با این حال به دلیل عدم استقرار تمامی نمایندگان در کمیسیون‌ها، چند طرح در دوره دوازدهم اعلام وصول شد. در این میان طرح «اصلاح ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» به شماره ثبت ۳۲ با هدف تغییر حداقل نصاب تشکیل کمیسیون‌ها در مجلس به تصویب رسید و به قانون تبدیل شد. بر این اساس حداقل تعداد اعضای برخی از کمیسیون‌های مجلس از طریق جلسه مشترک هیئت رئیسه و اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی تعیین می‌گردد. سپس با هدف افزایش حداکثر نصاب اعضای کمیسیون‌ها، این طرح اعلام وصول شده و در دستور کار مجلس قرار گرفته است.

۲- هم‌اکنون وفق ماده (۶۸) قانون آیین‌نامه داخلی [۱] «هر نماینده به‌جز رئیس مجلس، ملزم است عضویت یکی از کمیسیون‌های تخصصی را بپذیرد...». این طرح قصد دارد که عدم الزام رئیس مجلس به عضویت در کمیسیون‌های تخصصی را به سایر اعضای هیئت رئیسه توسعه دهد. این عدم الزام برای رئیس مجلس به جهت مشغله‌های خاص رئیس مجلس است. قانون اساسی و قانون آیین‌نامه داخلی مجلس علاوه بر وظایف نمایندگی، به رئیس مجلس وظایف دیگری را نیز محول کرده است حال آنکه گستره وظایف تمامی اعضای هیئت رئیسه این چنین نیست. به عبارت دیگر نوع و میزان فعالیت اعضای هیئت رئیسه یکسان نیست. در هیئت رئیسه مجلس سمت‌های متعدد وجود دارد که عبارتند از رئیس، نواب رئیس، دبیران و ناظران. حجم فعالیت هر یک از این گروه‌ها متفاوت است و انشای حکم واحد برای تمامی این اعضا صحیح نیست.

۳- بررسی ادوار مجلس نشان می‌دهد که معمولاً اعضای هیئت رئیسه از جمله نمایندگان دارای تجربه و تخصص هستند. حضور و فعالیت این افراد در کمیسیون‌های مجلس می‌تواند منجر به افزایش کیفیت قانونگذاری گردد. لذا بسترسازی برای عدم عضویت این نمایندگان در کمیسیون‌ها، مغایر تخصص‌گرایی ارزیابی می‌شود. همچنین، قانون اساسی و رهنمودهای رهبر انقلاب بر این موضوع دلالت دارد که وظیفه اول مجلس قانون‌گذاری و نظارت است و قانون آیین‌نامه داخلی نباید به گونه‌ای تغییر یابد که توان و ظرفیت بخشی از نمایندگان معطوف به اداره مجلس گردد و این اشخاص در وهله دوم به صلاحیت اصلی خود یعنی قانونگذاری و نظارت بپردازند.

۴- راهکار ارائه شده در این طرح، الزاماً مسئله اصلی طراحان محترم را مرتفع نمی‌کند. توضیح آن که همیشه اعضای هیئت رئیسه مجلس در کمیسیون‌های پر تقاضا عضویت ندارند و الزاماً عدم عضویت آن‌ها منجر به رفع مشکل عدم تعیین عضویت نمایندگان در کمیسیون‌های تخصصی نمی‌شود. اگرچه امکان حل مسئله به صورت موقت در این دوره وجود دارد اما ممکن است در ادوار بعدی مجلس این موضوع ادامه پیدا کند. قانون آیین‌نامه داخلی مجلس در خصوص نحوه تعیین عضویت نمایندگان در کمیسیون‌های تخصصی نواقصی دارد و رفع آن نیازمند راهکارهای جایگزین است.

در نتیجه عدم تصویب کلیات این طرح با رعایت قانون آیین‌نامه داخلی مجلس پیشنهاد می‌شود.

نتیجه‌گیری

«طرح الحاق یک تبصره به ماده (۶۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» به شماره ثبت ۵۴ در دوره دوازدهم به دلایل ذیل چندان مورد پیشنهاد به نظر نمی‌رسد:

۱. نوع و میزان فعالیت همه اعضای هیئت رئیسه مجلس مشابه نبوده و بار نمودن حکم واحد به همه آنها منطقی نیست.
 ۲. این اقدام باعث ایجاد مانع در استفاده از تجارب و تخصص این اشخاص در کمیسیون‌های تخصصی می‌شود.
 ۳. با توجه به اینکه حکم این ماده صرفاً ناظر به پذیرش اولیه عضویت در کمیسیون است در خصوص اعضای فعلی هیئت رئیسه بلااثر خواهد بود.
 ۴. قانون‌گذاری و نظارت دو وظیفه اصلی مجلس است و قانون آیین‌نامه داخلی نباید به گونه‌ای تغییر یابد که در اعمال صلاحیت اصلی بخشی از نمایندگان اختلال ایجاد نموده و توان ایشان را صرفاً معطوف به اداره مجلس نماید. چه آن که انتظار رأی‌دهندگان به نمایندگان نیز اعمال نقش فعال در این دو صلاحیت مجلس است که مجرای اصلی آن شرکت در کمیسیون‌های تخصصی است.
- در نتیجه عدم تصویب کلیات این طرح با رعایت قانون آیین‌نامه داخلی مجلس پیشنهاد می‌شود.

منبع و مأخذ

[۱] قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی.

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحده		✓		

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی		
ماده واحده	<p>ماده واحده- اصلاح ماده (۶۸) و (۳۷) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اصلاح می‌شود:</p> <p>در ماده (۶۸) قانون آیین‌نامه داخلی عبارت «اعضای هیئت رئیسه مجلس» جایگزین عبارت «رئیس مجلس» می‌شود و یک تبصره صرفاً برای دوره دوازدهم به شرح زیر به این ماده الحاق می‌شود:</p> <p>تبصره- این مصوبه شامل اعضای هیئت رئیسه مجلس که در سال اول دوره دوازدهم انتخاب شده‌اند نیز می‌شود.</p> <p>در تبصره (۵) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی، پس از عبارت «راه یابد» عبارت «یا هر یک از اعضای هیئت رئیسه مجلس که در انتخابات سالانه آن هیئت شرکت نکند یا انتخاب نشود» اضافه می‌شود.</p>					<p>۱- همانطور که از مقدمه توجیهی این طرح برداشت می‌شود، مقصود از این طرح افزایش سقف عضویت در برخی از کمیسیون‌های مجلس است. فرایند تعیین اعضای کمیسیون‌های تخصصی در مواد (۳۶) تا (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مطرح شده و هر کمیسیون می‌تواند ۱۹ تا ۲۳ نفر عضو داشته باشد. با این حال به دلیل عدم استقرار تمامی نمایندگان در کمیسیون‌ها، چند طرح در دوره دوازدهم اعلام وصول شد. در این میان طرح «اصلاح ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» به شماره ثبت ۳۲ با هدف تغییر حداقل نصاب تشکیل کمیسیون‌ها در مجلس به تصویب رسید و به قانون تبدیل شد. بر این اساس حداقل تعداد اعضای برخی از کمیسیون‌های مجلس از طریق جلسه مشترک هیئت رئیسه و اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی تعیین می‌گردد. سپس با هدف افزایش حداکثر نصاب اعضای کمیسیون‌ها، این طرح اعلام وصول شده و در دستور کار مجلس قرار گرفته است.</p> <p>۲- هم اکنون وفق ماده (۶۸) قانون آیین‌نامه داخلی «هر نماینده به‌جز رئیس مجلس، ملزم است عضویت یکی از کمیسیون‌های تخصصی را بپذیرد...». این طرح قصد دارد که عدم الزام رئیس مجلس به عضویت در کمیسیون‌های تخصصی را به سایر اعضای هیئت رئیسه توسعه دهد. این عدم الزام برای رئیس مجلس به جهت مشغله‌های خاص رئیس مجلس است. قانون اساسی و قانون آیین‌نامه داخلی مجلس علاوه بر وظایف نمایندگی، به رئیس مجلس وظایف دیگری را نیز محول کرده است حال آنکه گستره وظایف تمامی اعضای هیئت رئیسه این چنین نیست. به عبارت دیگر نوع و میزان فعالیت اعضای هیئت رئیسه یکسان نیست. در هیئت رئیسه مجلس سمت‌های متعدد وجود دارد که عبارتند از رئیس، نواب رئیس، دبیران و ناظران. حجم فعالیت هر یک از این گروه‌ها</p>			

متن اصلاحی	اظهار نظر کارشناسی	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح	مخالف	موافق	مصوبه کمیسیون	شماره ماده
	<p>متفاوت است و انشاء حکم واحد برای تمامی این اعضا صحیح نیست.</p> <p>۳- بررسی ادوار مجلس نشان می‌دهد که معمولاً اعضای هیئت رئیسه از جمله نمایندگان دارای تجربه و تخصص هستند. حضور و فعالیت این افراد در کمیسیون‌های مجلس می‌تواند منجر به افزایش کیفیت قانونگذاری گردد. لذا بسترسازی برای عدم عضویت این نمایندگان در کمیسیون‌ها، مغایر تخصص‌گرایی ارزیابی می‌شود. همچنین، قانون اساسی و رهنمودهای رهبر انقلاب بر این موضوع دلالت دارد که وظیفه اول مجلس قانونگذاری و نظارت است و قانون آیین‌نامه داخلی نباید به گونه‌ای تغییر یابد که توان و ظرفیت بخشی از نمایندگان معطوف به اداره مجلس گردد و این اشخاص در وهله دوم به صلاحیت اصلی خود یعنی قانونگذاری و نظارت بپردازند.</p> <p>۴- راهکار ارائه شده در این طرح، الزاما مسئله اصلی طراحان محترم را مرتفع نمی‌کند. توضیح آن که همیشه اعضای هیئت رئیسه مجلس در کمیسیون‌های پر تقاضا عضویت ندارند و الزاما عدم عضویت آن‌ها منجر به رفع مشکل عدم تعیین عضویت نمایندگان در کمیسیون‌های تخصصی نمی‌شود. اگرچه امکان حل مسئله به صورت موقت در این دوره وجود دارد اما ممکن است در ادوار بعدی مجلس این موضوع ادامه پیدا کند. قانون آیین‌نامه داخلی مجلس در خصوص نحوه تعیین عضویت نمایندگان در کمیسیون‌های تخصصی نواقصی دارد و رفع آن نیازمند راهکارهای جایگزین است.</p> <p>در نتیجه عدم تصویب کلیات این طرح با رعایت قانون آیین‌نامه داخلی مجلس پیشنهاد می‌شود.</p>						

گزیده سیاسی / مدیریتی (پیامک منتخب)

«طرح الحاق یک تبصره به ماده (۶۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» به شماره ثبت ۵۴ به دلایل مختلف مورد پیشنهاد به نظر نمی‌رسد و عدم تصویب کلیات این طرح با رعایت قانون آیین‌نامه داخلی مجلس پیشنهاد می‌شود.